

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Sayın Yılmaz TUNÇ** tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

Hakkari'nin Sümbül Mahallesi'nde bulunan Sere Solan Mezarlığı'nın "kimsesizler" bölümünde, farklı tarihlerde defnedilen ve PKK mensuplarına ait olduğu belirtilen en az 39 cenazenin kimliklerinin uzun yıllardır tespit edilmemesi ve ailelerine teslim edilmemesi, yaşam hakkının devamı niteliğindeki ölüye saygı hakkının ve ailelerin hakikate erişim ile yas tutma haklarının açık ihlalidir.

Basına ve tanıklara yansıyan bilgilere göre, söz konusu cenazelerin bir bölümü gece saatlerinde, olağan defin usullerinin dışında ve kamuoyundan gizli biçimde mezarlığa getirilerek defnedilmiştir. Mezarların bir kısmında defin numaralarının silindiği, mezar taşlarının bulunmadığı, cinsiyet bilgilerini gösteren işaretlerin dahi aşındığı ve yoğun kar yağışı ile fiziki ihmal nedeniyle mezar alanlarının kaybolma riskiyle karşı karşıya olduğu ifade edilmektedir. Bu durum, cenazelerin bir daha kimliklendirilmesini fiilen imkânsız hale getirme tehlikesi taşımaktadır.

Çok sayıda ailenin DNA örnekleri vermesine rağmen kimlik tespit süreçlerinin yıllardır sonuçlandırılmaması, cenazelerin kime ait olduğu ve neden teslim edilmediği konusunda sistematik bir belirsizlik yaratmaktadır. Bu belirsizlik hali, zorla kaybettirme yasağı kapsamında değerlendirilmesi gereken sürekli bir hak ihlalidir. Zira zorla kaybettirme yalnızca kişinin akıbetinin gizlenmesi değil, ailelerin uzun süreli ve bilinçli biçimde belirsizlik içinde bırakılması anlamına da gelmektedir.

Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Zorla Kaybetmelere Karşı Sözleşme ve uluslararası insancıl hukuk kuralları uyarınca devlet; kimliği belirsiz cenazelerin korunması, kayıt altına alınması, teşhis süreçlerinin etkin biçimde yürütülmesi, mezar alanlarının muhafaza edilmesi ve ailelerin düzenli olarak bilgilendirilmesi yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, etkili soruşturma yürütme ve hesap verebilirlik ilkesini de doğrudan zedelemektedir.

Mezarların kaybolma riski taşınması, defin kayıtlarının silinmesi ve cenazelerin sahipsiz bırakılması, yalnızca bireysel yas süreçlerini değil; toplumsal hafızayı ve adalet duygusunu da tahrip eden ağır bir insan hakları ihlalidir. Bu nedenle cenazelerin akıbetinin açıklığa kavuşturulması, kimlik tespitlerinin tamamlanması ve ailelerin cenazelerine erişim hakkının sağlanması hukuki, insani ve vicdani bir zorunluluktur.

Bu bağlamda;

1. Sere Solan Mezarlığı'nın "kimsesizler" bölümünde bulunan ve kimliği henüz tespit edilmemiş cenazelerin sayısı kaçtır? Bu cenazelerin defnedilme tarihleri ve defni gerçekleştiren kurumlar hangileridir?
2. Aileleri tarafından DNA örnekleri verilmiş olmasına rağmen kimlik tespiti yapılamayan cenazeler bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa, bu süreçlerin sonuçlandırılmamasının gerekçesi nedir?
3. Cenazelerin gece saatlerinde helikopterle mezarlığa getirilerek defnedildiği yönündeki iddialar doğru mudur? Bu işlemler hangi savcılıkların ve kamu görevlilerinin bilgisi ve talimatı ile gerçekleştirilmiştir?
4. Mezar taşlarının olmaması, defin numaralarının silinmesi ve mezar alanlarının kaybolma riski taşıması hususunda Bakanlığınızın bilgisi var mıdır? Bu durumla ilgili herhangi bir adli ya da idari soruşturma başlatılmış mıdır?
5. Kimliği belirsiz cenazelerin korunmasına, mezar kayıtlarının muhafazasına ve mezar alanlarının fiziki bütünlüğünün sağlanmasına yönelik bugüne kadar hangi önlemler alınmıştır?
6. Söz konusu cenazelerin ailelerine teslim edilmemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında devletin yükümlülükleriyle nasıl bağdaştırılmaktadır?
7. 2015–2024 yılları arasında Sere Solan Mezarlığı'na defnedilen ve kimliği henüz tespit edilmemiş cenazelerle ilgili bağımsız ve etkili bir soruşturma yürütülmesi planlanmakta mıdır?
8. Ailelerin bilgi alma, cenazelerine ulaşma ve defin süreçlerine katılma haklarının engellendiği yönündeki iddialar hakkında Bakanlığınızca herhangi bir inceleme yapılmış mıdır?
9. Mezarların kaybolması, kimliksizleşmesi ya da kayıtların silinmesi halinde sorumluluğu bulunan kamu görevlileri hakkında cezai ve idari işlem yapılacak mıdır?